

DELA VSKA

PRAVICA

Glasilo krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek pop.; v sluča u praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Miklošičeva c. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1'50 — Cena: za 1 mesec Din 5'—, za četri leta Din 15'—, za pol leta Din 30'—; za inozemstvo Din 7'— (mesečno) — Oglas: po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22, I. nad. Telefon 2265. Štev. čekovnega računa 14.900

Še enkrat Alsdorf in Maybach.

Veliki rudarski nesreči v Alsdorfu, kjer je izgubilo življenje 300 rudarjev in je bilo nad 200 ranjenih in nesreča v Saarbrückenu, kjer je bilo mrtvih okrog 100 rudarjev, pač zaslužita, da se nekoliko dalj pomudimo pri njih. Ne moremo se namreč zadovoljiti samo s pisanjem dnevnih časopisov, ki so pri nesreči v Alsdorfu na široko pisali o nji, pri nesreči v Saarbrückenu pa znatno manj, ker so ti časopisi registrirali samo potek nesreče, o sočustvovanju s preostalimi in o pogrebu ponesrečenih, več pa ne.

Nam pa gre tudi za to, da obe te strašni nesreči premotrimo tudi iz delavskega stališča. Ni nam namreč dovolj, da se je napravil žrtvam nesreč lep pogreb, niti to ni dovolj, da je ravnatelj družbe pri pogrebu obljubil družinam ponesrečenecv svojo podporo. Jasno je, da bi se taka nesreča mogla pri nas prav tako pripetiti, ako bi bila rudarska industrija na taki višini kot v Porenju. Kajti tu ni bil le slučaj, da se je nesreča pripetila, ampak so bili dani vsi predpogoji za to. Vzroki niso bili samo v tem, da se je morda le v tem rovu premalo pazilo na varnostne odredbe, ampak je vzrok še globlji. Prav dobro je to povedal članek v našem tozadevnem članku v prejšnji številki »Delavske Pravice«, ko pravi: »Vsa človeška družba je odgovorna indirektno za take nesreče in je laž njen jok ob grobovih mrtvih. Ali ne gre navadno vse molče preko zahtev delavstva, ali ni mar svet še nasproten njegovim pravičnim zahtevam.« V teh besedah je naš članek povedal glavni vzrok nesreče in s temi besedami je povedal več, kot vse dolge kolone židovskih nemških časopisov.

Silna je moč kapitalizma, pa ne le nad delavstvom, ki prvo čuti njeno turo in mrzlo roko, ampak nad vso človeško družbo. Ni namreč dobiti človeka izven delavskih vrst, ki bi se upal taki kapitalistični družbi očitati brezmejno izkoriščanje in zahtevati kontrolo nad postopanjem z delavstvom. In če enkrat tako pravijo in v praktičnem življenju tudi tako delajo in pišejo, je ostalo človeštvo pod silo meščanskega tiska tako vplivano, da niti več ne vidi v tem krivice. Ob sličnih nesrečah se jim še nekoliko vzbudi čut za sočloveka, toda ko mine prva razburjenost, se zopet prepuste običajnemu življenjskemu toku, dokler se ne pripeti zopet nova nesreča.

Ti delavec, pa glej! Kdo ima čas ukvarjati se z delavskim vprašanjem, ko

pa je toliko drugih potreb in poleg tega tudi ni prav varno, ker ne bo potem padla z mize bogatinov niti drobtinica več. O, da, te drobtinice, le-te so vzrok, da je vsa človeška družba indirektno odgovorna pri strašnih nesrečah, ki se godijo delavstvu. Kdo bo riskiral svojo službo in eksistenco ter se zavzel za upravičene zahteve delavstva. V nevarnosti je, da zgubi še to, kar ima.

Marsikdo bo morda rekel, da temu ni tako in da »Delavska Pravica« gleda prečno ali pa da celo goji sovraštvo delavstva proti ostali človeški družbi. Toda, ako pogledamo поблиže to vprašanje, bomo videli, da je prav tako.

Proti silni moči kapitalizma si more delavstvo braniti svoje pravice in svoje življenje le v močni strokovni organizaciji. Čim močnejše so strokovne organizacije, tem silnejša je moč delavstva, potom katere si zakonitim potom lahko brani ali pa pridobi že izgubljene pravice. In kdo podpira delavske strokovne organizacije? Kdor ne podpira delavskih strokovnih organizacij, ne podpira delavstva v njihovem boju za dosego pravice. In če delavstva ne podpira v njegovem boju in stoji ob strani, s tem nepristranskim obnašanjem že podpira tistega, ki je v tem boju silnejši, to je kapitalista in kapitalistični družabni red, ki je krivičen in nekrščanski. Ni tu srednje poti in je samo: ali, ali. In v tem je prizadeta ogromna večina človeške družbe, kajti delavske strokovne organizacije morajo vzdrževati delavci sami.

Toda ni še to dovolj, da se ogromna večina človeške družbe v tem silnem boju drži nepristransko. Še več! Neprestano rovarijo proti enotnosti delavskih strokovnih organizacij, dočim si o organizacijah pridobitnih krogov skoro niti črhni ne upa nihče, celo pa ne o njihovi enotnosti.

Toda božji mlini meljejo počasi, a gotovo. Polagoma stopa delavstvo bolj čim časom nasproti, bori se in se bo borilo, ker ve da ne brani le svojih interesov, temveč da bojuje boljše bodočnost za vso človeško družbo. Idealni delavski borci se bodo še naprej borili za pravice najbolj zatiranih, za božjo pravico na zemlji in pozivali delavstvo v strokovne organizacije, ki morajo tvoriti združene močno fronto proti kapitalizmu.

Alsdorf in Maybach sta ponoven, grenek memento delavstvu! Stopimo v močno fronto delavskih strokovnih organizacij!

Žrtve kapitalizma.

Poročila delavskih listov o težkih rudarskih nesrečah v Nemčiji.

O težki rudarski nesreči v Alsdorfu in Maybachu smo sedaj prejeli poročila kršč. soc. delavskih listov, ki težko obtežujejo lastnike rudnikov in povedo, da so smrtno žrtve padle kot posledica neizmerne izrabljanja in kapitalističnega lava za dobičkom. Po poročilih, kot so jih delavskim zastopnikom dali rudarji sami, so vzroki nesreče v eksploziji jamskega plina.

V rovih v Alsdorfu so že več tednov sem opažali večje množine plina. Vsak rov ima plin, katerega je treba s primernim zračenjem odvesti, preden se zbere v toliki množini, da bi povzročil eksplozijo. V teh rovih že dalj časa delajo s pospešeno naglico in premog samo odvažajo. Izrabljenih rovov pa niso več zasipali z zemljo, kakor je predpisano, temveč so jih samo zakrivali. S tem se prihrani delo in denar. Vedno več de-

lavcev so odpuščali, ker so premog samo odvažali iz jam, niso pa več dali potrebnih delavcev, da bi prazne rove zasipali. Profit tega ne dovoljuje! Ti prazni rovi so postali ognjišče plinov in eksplozij! Obenem z eksplozijo se je vnel tudi premogovni prah, ker je v Alsdorfu suh rudnik, kjer se zbira zelo veliko prahu, ki obleži predvsem v bližini šahta in v šahtu samem. Samo na ta način se je eksplozija razširila tudi skozi vhod na zunanje objekte. Katastrofa je bila torej v eksploziji plina in eksploziji premogovnega prahu. Eksplozija premogovnega prahu je izpeljala plamen na ven in povzročila tudi izven rudnikov ogromno razdejavanje. Iste vzroke navajajo tudi za katastrofo v Maybachu. Tam že več let izkorišča francoska rudniška uprava ta rudnik v največji meri. Samo premog se izvažajo, ne dovoli pa se potrebnih sred-

stev, da bi se izrabljeni rovi zopet izdelali! Sicer se je deloma skrbelo za odvajanje plina, vendar to ni dovolj za odstranjenje nevarnosti. Težke žrtve v

Alsdorfu in Maybachu so padle kot žrtve sistema, ki ne pozna človeka, pozna samo denar, dobiček, dividendo!

Služkiniski dom v Ljubljani.

V zadnjem desetletju je bilo v naši državi zlasti v Sloveniji postavljenih veliko številno raznih delavskih in prosvetnih domov, ki služijo v zatočišče, telesni in duševni kulturi, vzgoji in izobrazbi, varstvu in zaščiti ljudstva. V pogledu na to ogromno delo in napredek smo lahko ponosni, zlasti delavstvo, ki je pri tem največ žrtvovalo. Na eno pa smo žal pozabili, in to je »D o m« za naše služkinje. Kolike važnosti bi bil Dom za služkinje, nam pove samo en pogled v posredovalnice za službe, ki so od dne do dne bolj natrpane brezposelnih in onemoglih služkinj. Stojimo namreč pred žalostnim dejstvom, da se srednji stan vedno težje bori za svoj obstoj. Mnoge gospodinjice morajo opravljati vsa dela same, ker jim vsled gmotnih, čestokrat tudi vsled stanovanjskih razmer ni mogoče imeti služkinje. Na drugi strani pa je dotok služkinj v naša mesta vsled slabih razmer na deželi in krize v industriji vedno večji. Zato toliko tavajočih od vrat do vrat, zato vedno več pogrezujočih se v zablodah, zapravljajoč zdravje in poštenje. In kdo so te služkinje? Mar niso to naše hčere, naše sestre in slednjič naše sotrpinke, katere je življenje pahnilo na cesto za kruhom?

Da se še pravočasno zatre to veliko socialno zlo, se je v Ljubljani započela akcija za zgraditev socialne ustanove, ki naj bi onemoglim izčrpanim služkinjam nudila streho in oporo. V Ljubljani se je v ta namen ustanovila zadruga »Služkinjski dom«, ki namerava čimprej z-

dati svoje lastno dvonadstropno stavbo s primernim dvoriščem in vrtom. Za čnemogle služkinje je v načrtu namenjenih 20 sob, kakih 40 za brezposelne. V Poselskem domu se bodo služkinje izobraževale v dostojnem nastopanju, likanju, kuhanju, šivanju ročnih del itd. Kako potreben je lasten dom za služkinje kaže dejstvo, da je v teku dveh let prestopilo in zapustilo prostore Marijinega doma, kjer je začasno zavetišče za služkinje, nad 1000 deklet, ki so našle streho in posredovanje službe. Kam bi dekleta lahko zabredla, si naj predstavljaj vsak sam, posebno še, ker je bilo dosti deklet, večkrat brez beliča, prepuščenih samim sebi. Stroški za zgraditev Služkinjskega doma so preračunani na 1.200.000 Din. Ker je zgraditev tega doma odvisna od darov in zbirk, priredi zadruga večjo efektivno loterijo v korist zgradbe Služkinjskega doma. Loterija obsega 185 dobitkov v vrednosti 27.500 dinarjev. Zrebanje se bo vršilo 1. decembra pod državnim nadzorstvom.

Opozarjamo člane in vse prijatelje delavstva na to loterijo s pozivom, da posežejo po srečkah z geslom: Vsi za enega in eden za vse!

Naj ne bo nikogar, ki se ne bo oddolžil vsaj s 5 dinarji za eno srečko. Srečke se dobijo pri Jugoslovanski strokovni zvezi v Ljubljani, razposlane so že tudi po podeželskih župniščih.

Bodimo uverjeni, da vse, kar bomo storili za varstvo in zaščito služkinj, storimo sebi!

Strokovne organizacije.

Kakšni so vzroki delavčevega organiziranja in probujanja. Pred pojavom delavskih strokovnih organizacij v javnosti je bil delavec v najslabših razmerah. Kot član delavskega stanu je bil brezpraven. Nihče se ni zmenil zanj, da bi mu pomagal. Ni bilo strokovnih organizacij, ne delavskih zbornic, ne delavskega združništva, ne kolektivnih pogodb, ne delavskih zaupnikov, ne delavske zakonodaje, ne zavarovanja, ne delavskih strank, ne tečajev, ki bi se pečali z delavskimi problemi, nič ni bilo, na kar bi delavstvo reklo: To je naše, na to se opiramo! Zato pa je delavec delavec po več kot polovico dneva, po 13, 14 in več ur, delal v nezdravih razmerah, brez higijenskih zaščit v tovarni, izpostavljen vednim nevarnostim, da se ponesreči. V nesreči pa je bil brez podpore in navezan le na prihranke ter pomoč in miloščino. Otroci so postali v najzgodnejši dobi sužnji tovarne ne le podnevi ampak tudi ponoči. Uničevali so svoje življenje in z njimi matere. Stiska delavskega stanu je bila na vrhuncu.

Proletariat vidimo v najslabših materijelnih razmerah. Stanuje v podstrešju in v kleti, barakah in tovarniških kolonijah in strada, je brez obleke. Pa ni smel stopiti na cesto in vzklikniti: Kruha! Delavstvo ni imelo plač, da bi si kupilo kruha. Sestradanemu človeku pa preostane le eno: obup.

To je začetek začetka nove dobe, ko je prešlo k ustvarjanju potom svoje stro-

kovne organizacije ter zadrugištvu. Jemo, da živimo! Tudi delavstvo hoče kruha, ker hoče življenje. Vprašanje eksistence in kruha je za vsakogar centralno vprašanje: za človeka kot za dobo. Na vse to ne smemo pozabiti, ko govorimo o delavskem gibanju ali razmotrivamo njegova pota. Vse druge panoge organizacijskega življenja, ki jih moremo in jih gojimo, so le pomožne. Središče vprašanj pa je eksistenca. Strokovna organizacija, ki se bori za večjo plačo, reguliran delovni čas in urejene razmere v obratu, je naša najvažnejša točka, središče pokreta, ki ga ne smemo nikdar zanemariti, kaj šele pozabiti. Kadar vidimo, da ona trpi ali hira in ne raste, moramo vsi razmišljati o njeni bolezni, če ni ta v najvažnejši stvari. Kajti dokler izpolnjuje ona svojo nalogo, da se briga za razmere članstva — delavstva in skuša položaj izboljševati, moremo reči, da je na pravi poti, da odgovarja svojem cilju, da je življenska in zdrava. Strokovna organizacija hira šele takrat, če so njeni organi slabi in ne opravljajo svojih nalog. Te nedostatke je seveda lahko odpraviti z zamenjavo in postavitvijo novih moči, ki se zavedajo, da torišče njihovega dela ni daleč, da je blizu, da ni v prihodnosti, da je v sedanosti, v realnih razmerah, med nami samimi.

Svobodnim strokovničarjem mora biti zato korak gotov in beseda odločna: Branimo neodvisne strokovne organizacije, prave, edine zastopnice delavstva.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Železničarski vestnik.

Novi pravilnik o voznih ugodnostih na železnicah in ladjah v državni eksploataciji za osobe prometnih ustanov kraljevine Jugoslavije.

§ 15.

1. Za preskrbo s kurivom imajo vsi uslužbenci pravico na brezplačen prevoz drv in premoga, skupno do sledeče najvišje teže:

a) uslužbenci z lastnim gospodinjstvom 5000 kg.

b) uslužbenci brez lastnega gospodinjstva 2000 kg.

2. Ugodnost uživajo uradniki, zvaniki in služitelji po enem letu, a ostalo osobe po treh letih neprekinjene službe pri državnih prometnih ustanovah.

§ 16.

1. Nabavljalnim združenjem osobja državnih prometnih naprav se odobrava prevoz v polovici civilne vozarine.

2. Ugodnost uživajo pošiljke živil, kuriva in drugih stvari, potrebnih za gospodinjstvo, ki se pošiljajo:

a) od kraja nabave do sedeža njihovih podružnic;

b) od sedeža nabavljalnih združenj do sedeža njihovih podružnic in

c) od sedeža nabavljalnih združenj in njihovih podružnic, do kraja stanovanj železniških aktivnih in upokojenih uslužbencev, v kolikor se ti pri tem ne poslužujejo ugodnosti, danim v § 14. tega pravilnika.

3. Pošiljke se odpravljajo brzoovozno ali sporovozno, tovarnim listom pa morajo biti priložene uputnice, ki jih izda pristojno ravnateljstvo.

4. Take pošiljke so dovoljene samo za blago, ki je namenjeno za člane združenj.

§ 17.

1. Minister more odobriti aktivnim uslužbencem, ki nimajo lastne hiše, brezplačen prevoz gradbenega materiala za hišo, ki bi jo gradil uslužbenec za sebe.

Hiša ne sme imeti več kot dvoje stanovanj. Zidanje hiše se lahko vrši tudi po železniški zadrugi za zgradbo hiš.

2. Gradbeni material se prevaža kot tovarno blago z uputnicami, ki jih izdajajo pristojna ravnateljstva državnih železnic.

§ 18.

(Velja za vojaške osebe.)

§ 19.

(Velja za uslužbence vmesnih kontrol.)

§ 20.

(Velja za člane upravnih odborov privatnih železnic.)

§ 21.

(Velja za člane tarifnega odbora.)

§ 23.

Minister za promet lahko odobrava ugodnosti za vožnje, ki niso predvidene v tem pravilniku, in to v popolnoma izjemnih primerih, ki zaslužijo, da se jih upošteva, ker so v interesu železniške službe.

§ 24.

1. Izmenjavanje letnih brezplačnih vozovnic s tujimi domačimi in inozemskimi železniškimi napravami vrši generalno ravnateljstvo državnih železnic, ki po potrebi odstopi del sprejetih vozovnic tudi drugim železniškim oblastem.

2. Uslužbeni in njih družinski člani dobivajo brezplačne vozovnice in uputnice po znižani ceni tudi na tujih železnicah in ladjah, v kolikor so predvidene s posebnim dogovorom, sklenjenim med generalnim ravnateljstvom državnih železnic in upravo tujih prometnih naprav.

Prošnje za ugodnost je treba poslati preko generalnega ravnateljstva državnih železnic.

(Konec prihodnjič.)

Zakon o uporabi likvidacijske mase bivše »Gospodarske poslovavnice« direktorije drž. žel. v Ljubljani.

Glede uporabe premoženja bivše »Gospodarske poslovavnice« je bil izdan zakon, ki ima naslednje določbe:

§ 1. Iz likvidacijske mase bivše »Gospodarske poslovavnice« v Ljubljani se izloči znesek 1.500.000 Din in preda bolniškemu fondu za državno prometno osobe, da zgradi sanatorij za bolne na pljuščih.

§ 2. Iz ostanka likvidacijske mase se ustanovi »Fond za gradbo stanovanjskih hiš v območju ravnateljstva drž. železnic v Ljubljani, katerega bo upravljalo ravnateljstvo drž. žel. v Ljubljani. Iz tega fonda se lahko dajejo hipotekarna posojila, ki v skupnem znesku ne smejo presežati vsote dveh milijonov dinarjev.

§ 3. Minister za promet bo izdal pravilnik o upravljanju tega fonda.

§ 4. Ta zakon stopi v veljavo, ko ga kralj podpiše, obvezno stopi dobi, ko bo objavljen v »Službenih Novinah«.

V zvezi s tem zakonom je minister za promet pod M. S. št. 17.341-30 z dne 13. septembra 1930 izdal »Pravilnik o upravljanju fonda za gradbo stanovanjskih hiš v območju ravnateljstva drž. žel. v Ljubljani. Glavnejše določbe tega pravilnika so:

Cl. 2. Uprava fonda sestoji: 1. Upravni odbor, 2. Nadzorni odbor.

Upravni odbor sestoji iz sedem članov, to so: a) Pomočnik ravnatelja, b) načelnik splošnega oddelka, c) načelnik gradbenega oddelka, d) načelnik prometnega oddelka, e) predsednik nabavljalne zadruge žel. uslužbencev v Ljubljani VII, r. z. z. o. z., e) predsednik kreditne zadruge uslužbencev drž. žel. v Ljubljani, f) predsednik stavbene zadruge uslužbencev drž. žel. v Ljubljani.

Nadzorni odbor sestoji iz treh članov, to so: a) Ravnatelj, b) šef pravnega oddelka, c) šef računskega oddelka.

Namestniki navedenih članov se imenujejo takole: zastopnike ravnateljstva nadomešča njegov namestnik po službeni funkciji, a predsednik zadruge njihovih podpredsednik. Ako ne morejo priti člani, morajo ti poslati svoje namestnike.

Ravnatelj nadzoruje obenem v imenu ministra za promet.

Premoženje fonda

Cl. 13. Premoženje fonda predstavlja likvidacijska masa bivše gospodarske poslovavnice, kolikor to določa prej navedeni zakon, kakor tudi vse premoženje in nepremičnine, ki se bodo nabavile iz te mase.

Cl. 14. Fond se mora porabiti na sledeči način: 1. 2.000.000 Din za hipotekarna posojila, 2. ostanek za gradbo fondovih hiš.

Cl. 15. Sredstva fonda se morajo vlagati obrestonosno v državno hipotekarno banko, podružnica v Ljubljani, ali pa v banovinski denarni zavod »Kranjska hranilnica« v Ljubljani.

Hipotekarni krediti

Cl. 19. V § 14. predvideni kapital Din 2.000.000.— se porabi za hipotekarna posojila osobju ravnateljstva drž. žel. v Ljubljani za gradbo stanovanjskih hiš. Ta posojila se bodo dajala po sledečem ključu: 1. 600.000 Din za posojila delavcem, 2. 700.000 Din za posojila zvanikičnikom, 3. 700.000 Din za posojila uradnikom. — Obrestna mera znaša 4%.

Rok za amortizacijo dolga se določa sporazumno z dolžnikom, vendar ne sme biti daljši kakor 20 let. Ako se v teku daljšega časa ugotovi nezanimanje za kredit ene izmed treh navedenih kategorij, se sme en del prenesti na ostale kredite, ako bi bilo potrebno.

Cl. 20. Krediti se odobravajo, in sicer največ do: 1. 50.000 Din za delavce, 2. 60.000 Din za zvanikičnike, 3. 70.000 Din za uradnike.

Cl. 21. Krediti se odobravajo samo železniškim uslužbencem in delavcem iz območja ravnateljstva drž. žel. v Ljubljani v svrhu nabave lastnih stanovanjskih hiš, vendar s tem, da se obvezujejo, da bodo v slučaju prodaje hiše v prvi vrsti na prodaj železničarjem oziroma fondu. Prosilec, ki hoče zidati, mora posedovati nezadolženo zemljišče za gradbo hiše. To zemljišče se mora nahajati na odgovarjajočem kraju, tako da je zagotovljena trgovska vrednost nove zgradbe. Prošnji je treba priložiti gradbeni načrt, proračun in pogodbo med podjetnikom in prosilecem. Prosilec mora skrbeti za odgovarjajoče gradbeno nadzorstvo, ki mora voditi gradbeni dnevnik. V pogodbi je treba določiti, kdaj bo gradba gotova. Obenem nadzoruje tudi fond po upravnem odboru, da načrt in proračun točno izvedejo. Vsaka sprememba načrta ali proračuna se mora prijaviti fondu, ki mora spremembo odobriti.

Cl. 22. Posojila se odobravajo pod sledečim zavarovanjem: 1. Intabulacija na prvem mestu. 2. Potrdilo o vplačani premiji za zavarovanje proti požaru. 3. Odobrenje prosilca, da se obrok odteguje od njegovih službenih dohodkov.

Cl. 23. Stroške za pregled zemljišča in za prekontroliranje gradbenega proračuna in načrta, intabulacijo kakor tudi za črtanje intabulacije plača prosilec.

Fondove stanovanjske hiše

Cl. 28. Iz sredstev omenjenih v § 14.2 se zidajo hiše za železniške uslužbence v prvi vrsti v krajih, kjer je trajno pomanjkanje stanovanj. Hiše morajo imeti vsaj po štiri stanovanja. Zidajo se na zdravem, solnčnem kraju, tako da odpade na poedince po možnosti vsaj 200 m² vrta.

Cl. 29. V večjih centrih, kakor so Ljubljana in Maribor, se bo zgradila po ena stanovanjska hiša večjega obsega, v kateri se bodo predvidevali tudi oddelki za samce in za družine brez otrok.

Cl. 30. Stanovanja se izdajajo uslužbencem v prvi vrsti po službeni potrebi, pri čemer je treba upoštevati njihov materialni položaj.

Cl. 31. Za stanovanjske najemnike se določa isti hišni red, kakor velja za državna stanovanja. Stanovanja oddaja upravni odbor fonda. Ravno tako izdaja odloke o nadaljnjem prebivanju upokojenih uslužbencev v fondovih hišah upravni odbor, vendar ne sme število teh presežati četrtino celotnega števila stanovanj.

Cl. 32. Stanovanje se odpove: a) v slučaju, da stanovalec preneha biti uslužbenec drž. železnice, b) ako je stanovalec premeščen iz enega službenega kraja v drug, c) ako se stanovalec zelo pregreši proti pravilom hišnega reda. Glede odpovedi veljajo odgovarjajoče zakonske odredbe ali navade dotičnega kraja.

Cl. 33. Najemnina se določa tako, da se obrestuje investiran kapital po 3%.

Najemnina se razdeli na posamezna stanovanja po uporabljeni površini stanovanja, kleti in podstrešja. Vendar v vsakem slučaju najemnina ne sme biti manjša, in sicer za eno sobo 150 Din, za stanovanje z dvema sobama 300 Din, a za stanovanje s tremi sobama 400 Din.

Cl. 34. V § 33. določeno najemnino je smatrati čisto najemnino, kateri je treba dodati še davek na stanovanje, kanalizacijo, stroške za hišnika itd.

Cl. 35. Najemnina se plača mesečno vnaprej, in sicer po plačilnih spiskih.

Cl. 36. Ako ne bi bilo reflektantov za hipotekarna posojila po § 19. do 27., se lahko porabi ta denar za gradbo stanovanjskih hiš po § 28.

K temu je ravnateljstvo še dodalo, da se vse prošnje za kredite in stanovanja naslavljajo na »Fond za gradbo stanovanjskih hiš v območju ravnateljstva drž. železnic v Ljubljani«.

Posojila in stanovanja se bodo dajala samo aktivnim železničarjem, hipotekarna posojila samo za bodoča zidanja in za bo-

doče nakupe hiš, ki se niso v rokah železničarjev. K § 20. pravilnika pod točko 2 spadajo tudi služitelji.

Glede prošnje za hipotekarna posojila je ravnateljstvo izdalo še naslednje okrožnico:

Ker prihajajo na upravo »Fonda za gradbo stanovanjskih hiš na področju ravnateljstva drž. žel. v Ljubljani« nezadostno obrazložene prošnje za hipotekarne kredite, je izdala uprava formular za te prošnje.

Formular je treba natančno izpolniti in se mora odgovoriti na vsa vprašanja, kakor so navedena v formularju, ter dati vse podatke, ki se zahtevajo za podelitev posojila v Pravilniku, katerega važnejši členi so bili objavljeni v Službenem listu št. 39—40 od 4. oktobra 1930.

Koristno je tako za prosilca, kakor za upravo fonda, da prosilec dobro prelehta, preden se odloči za zidanje in preden prosi za kredit, vse tehnične, pravne in denarne (premoženjske) momente, ki pridejo v poštev pri gradbi hiše in njenem odplačevanju. — Ni še zadosti, da ima železničar plačano parcelo in drugega premoženja nič, kajti fondovo posojilo v znesku 50.000 Din, 60.000 ali 70.000 Din, kakor je povedano v § 20. Pravilnika, še ne bo vedno zadostovalo za zgradbo hiše. — V mnogih slučajih bo prosilec sam uvidel, da mu ne kaže priti z zidanjem. Večkrat pa se bo mogla uprava fonda na podlagi točno izpolnjenega formularja o plačilnem položaju navidezno neobogatega prosilca prepričati, ter mu bo dala posojilo, katerega bi morda prosilec brez točnih podatkov ne dobil.

Vse dosedanje prošnje, katere niso bile odklonjene, se bodo prosilecem vrstile, ter se bo priložil zraven zgoraj omenjeni formular, ki se naj čimprej izpolni in pošlje s potrebnimi prilogami na »Fond za gradbo stanovanjskih hiš na področju ravnateljstva drž. žel. v Ljubljani«. Prošnje (formular) je treba kolkovati s 5 Din. Formularji se dobijo pri upravi fonda za ceno po 1 Din komad.

★

Kaj je »Železniška družina«?

Kakor smo iz številnih dopisov ugotovili, našim železničarjem še ni vsem znano, da smo pred dobrim pol letom ustanovili »Stavbo in kreditno zadrugo železniških uslužbencev in upokojencev, Železniška družina, r. z. z. o. z.« v Ljubljani, Delavska zbornica, Miklošičeva cesta 22 ter podružnico v Mariboru, Koroška cesta 1 pod naslovom »Poslovodna pisarna Železniške družine«, da pomagamo vsem železničarjem brez razlike (tako najvišjim kakor najnižjim, tako nastavljenim kakor upokojencem ter delavcem) pri zidanju njih lastnih domov, kjerkoli v Sloveniji s tem, da jim po ugodni ceni preskrbimo primerne stavbene parcele, oziroma ako že take imajo, pa za gradbo potrebne kredite ter prost prevoz vsega gradbenega materiala. To je torej namen ozir. smoter naše stavbene zadruge. Zadevne prošnje, pravila in druge tiskovine in pripomočki so v naši zadrugi proti mali odškodnini vsakomur na razpolago. Na pismena vprašanja odgovorjamo le, ako je za odgovor priložena dopisnica ali znamka za 1 Din. Osebo se je pa obrabiti na tajnika naše zadruge, in sicer v Ljubljani na g. Fr. Goršeta, Medvedova ul. 22 od 4. ure popoldne naprej, v Mariboru pa na g. J. Miakarja, Betnavska ul. 14 med 2. in 3. uro popoldne. — Vodstvo zadruge.

Novo službene doklade.

Glede teh doklad je izdalo ravnateljstvo drž. železnic v Ljubljani okrožnico naslednje vsebine: »V plačilnih seznameh za december 1930 zaračunajte službeno doklado vsemu uradništvu do vključno kat. II.—III., a pri ostalih uslužbencih le onemu osobju, ki vrši sedaj tako eksekutivno službo, katera bi jih upravičevala za prejemanje 20% eksekutivne doklade. Šefi službenih edinic morajo ob sklepu plačilnega seznama potrditi s posebno klavzulo, da so zaračunali službeno doklado

Fašistični pohod na Rim.

Bivši glavni urednik »Avantič« ja in nekdanji Mussolinijev osebni prijatelj Pietro Nenni, ki živi sedaj kot emigrant v inozemstvu, je napisal knjigo »Smrti boj sodec«. Izšla je že druga naklada. V tej knjigi opisuje, kako je prišel v Italijo do vlade sedanji fašistični režim. Knjiga je sila zanimiva. Izposoja jo knjižnica Delavske zbornice. Priobčujemo v izvirniku poglavje: »Pohod na Rim«.

V noči od 27. na 28. oktobra 1922 so mi javili v »Avantič« ju obisk neke fašistične delegacije. Bilo je okoli 1 ponoči. Na mizi pred seboj sem imel depeše, ki so poročale o zadnjih dogodkih. Facta je končno podal demisijo. Po običajnih posvetovanjih je ukazal kralj Salandri, naj ga obišče in mu dal naročilo za sestavo ministrstva. Voditelj konservativcev se je obotavljal. Vendar so mu zatrjevali, da more računati na podporo poslanca Federzonija, voditelja nacionalistov in na De Vecchija, enega izmed fašističnih voditeljev.

Okoli polnoči je bilo Mussoliniju jasno, da bi bila zanj igra izgubljena, če bi prišla do vlade desnica s Salandrom. Zato je poslal črnim srajcam povelje za mobilizacijo in ukazal pohod na Rim.

Fašistično delegacijo sem sprejel tam, kjer je bila prej velika dvorana »Avantič« in kjer so bili sedaj med golim raz-

dovjem nagromadeni ostanki oprave, napol zgorele knjige in različne druge stvari, ki smo jih mogli rešiti pred ognjem in tatovi. Delegacijo so tvorili Finzi, Rossi in Morgagni, ki so se pozneje v novem režimu povzpeli do najvišjih višin, nakar pa sta prva dva tudi bradko globoko padla. Nek četrti individuum je še čakal ob vratih: Amerigo Dumini, bodoči morilec Matteottijev.

Razgovor je bil kratek pa dramatičen. Delegacija je zahtevala, naj ustavim izdajanje »Avantič«, dokler traja boj med vlado in fašisti. Ko sem se branil sprejemati ukaze od kogarkoli razen od predsedstva svoje stranke, so ljudje med nič kaj dvomljivimi grožnjami odšli.

Od avgusta do oktobra so dogodki sila hitro potekali. Brž ko so bili socialisti pobiti, ni stala prodiranju fašizma nobena ovira več na poti. Fašizem je po primeri Bernarda Shawa prebil odpor meštanskih strank tako hitro kakor kroglja iz puške kos masla.

Zadnji spopadi v tej borbi med proletariatom in fašisti so bili grozni. Novara, Genua, Romagna, Treviso, Trento so se srdito upirali. Vseposod so črne srajce naskakovale proletarske postojanke, ki jih je bilo delavcem tem težje držati, ker se je proti njim obračala tudi državna policija.

Na splošno pa je bilo delavskemu raz-

redu nemogoče braniti istočasno sebe in državne ustanove. Liberalna država je bila v zadnjih vzdihih. Najvišji sloji meštanstva so videli edinole še v fašizmu eksekutivni komite svojih interesov, medtem ko so srednji sloji vedno bolj prihajali v nacionalistično ozračje. Fašizmu je bila na poti samo še ena ovira: monarhija.

Po svoji metodi, ki je v tem, da se klanjaš tistim, ki jih ne moreš upogniti, je Mussolini napravil v svojem govoru v Vidnu 20. septembra javen poklon monarhiji. V nadaljnjih izjavah si je prizadeval, pomiriti glede svojega stališča napram kroni ne le kralja in visoko finančno, ampak tudi armado in birokracijo. Povedali so mu namreč, kaj je rekel šef generalnega štaba general Badoglio:

»Pet minuten ogenj, pa ne bomo nikoli več slišali govoriti o fašizmu.« Odgovoril je v svojem časopisu s tem, da je opozoril na grozote konflikta med rodoljubi. Sicer pa so bili tudi v armadi in celo na dvoru vneti pristaši fašizma. Med njimi je bil vojvoda Aosta, kraljev bratranec, ki je igral ob prevzemu oblasti po fašizmu veliko vlogo.

Posredna pogajanja med Giolittijem in Mussolinijem, pri katerih je imel vlogo posredovalca milanski prefekt in ki so imela za cilj sestavo nacionalnega kabineta, so bila sprožena če že ne na po-

budo kralja, gotovo pa dvora. Do sporazuma ni prišlo, ker se niso mogli zediniti zaradi razdelitve ministrskih portfeljev. Mussolini sam je to povedal v svojem govoru 25. oktobra v Neaplju, ki ga je zaključil s temle vzklikom:

»Nočejo nam dati vlade. Vzeli si jo bomo tedaj sami!«

Ko je dva dni pozneje izvedel za in-trigo v Rimu in Milanu, da bi mu postavili nasproti konservativno vlado, se je Mussolini odločil za pohod na Rim.

Brzjavili, ki so prišli v tej noči iz province, niso bili kaj vznemirjujoči. V Rimu je bilo vse mirno. Le iz Cremona so javljali nek konflikt. Nasprotno so fašisti v Bologni in Toscani brez vsakršnega strela izvedli povelja svojega »quadrumvirata«, in zasedli javna poslopja in kolodvorje. Fašistične čete so bile zbrane v Perugi, kjer se je nahajal fašistični glavni stan, kateremu je pripadal poleg agitatorjev Bianchija, Balbe in de Vecchija tudi en aktiven oficir iz armade, general De Bono.

Medtem je zasedala odstopivša vlada, ki so jo dogodki presenetili, v notranjem ministrstvu...

V velikih mestih gornje Italije se je izvršila mobilizacija črnih srajc skoraj skrivaj. Ni bilo opaziti nobenega poskusa polastiti se ceste in prirediti demonstracije.

(Nadaljevanje.)

Indeks nominalnih in realnih plač v Jugoslaviji.

Spodaj navedeni podatki slone na materialu, ki je bil zbran v letu 1929. Rezultat te študije na podlagi tega materiala je razviden iz naslednje tabele.

a) Nominalne mezde:

Stroka	Skupno število delavcev, vzeti za bazo kalkulacije		Ugotovljena povprečna mezda v dinarjih	
	moških	ženskih	dnevno	mesečno
1. Nekvalificirani delavci	64.180	3.401	35	910
Kvalificirani delavci:				
2. Kovinska industrija	6.867	1	45	1170
3. Kemična	135	4	45	1170
4. Tekstilna	612	542	40	1040
5. Oblačilna	10.642	1.532	45	1170
6. Godzni delavci(ke)	14.945	3.090	40	1040
7. Živilska industrija	7.526	254	40	1040
8. Topilnice	186	—	50	1300
9. Keramična industrija	1.255	30	40	1040
10. Gradbena	9.058	1	55	1430
11. Lesna	8.367	26	50	1300
12. Rudarstvo	7.624	3	45	1170
13. Trgovina	4.416	291	45	1170
14. Usnarji	818	4	45	1170
15. Papirnice	222	169	45	1170
16. Grafičarji	1.245	146	70	1820
Skupaj	138.089	9.494		
	147.592			

b) Realne mezde:

Stroka	Minimalna potrošnja za preživljanje	Realna mezda na bazi potrošnje za preživljanje	
		za odraslega delavca	za 4 čl. obitelj
v dinarjih dnevno			
1. Nekvalificirani delavci		90-01	35-11
Kvalificirani delavci:			
2. Kovinska industrija	Za enega odraslega moškega 1010-27 Din	115-73	45-13
3. Kemična		115-73	45-13
4. Tekstilna		102-87	40-13
5. Oblačilna	Za 4 člansko obitelj	115-73	45-13
6. Godzni delavci(ke)	2592-02 Din	102-87	40-13
7. Živilska industrija		102-87	40-13
8. Topilnice		128-59	50-15
9. Keramična industrija		102-87	40-13
10. Gradbena		141-44	55-16
11. Lesna		128-59	50-15
12. Rudarstvo		115-73	45-13
13. Trgovina		115-73	45-13
14. Usnarji		115-73	45-13
15. Papirnice		115-73	45-13
16. Grafičarji		180-02	70-21

Ti podatki dokazujejo, da so nominalne mezde mnogo izpod realnih mezd, kar znači, da mora vladati med našim delavstvom velika beda.

izpod uradniške kategorije II.—III. le takim uslužbenecem, ki bi po čl. 26. zakona o drž. promelnem osebnju prejeli 20% eksekutivno dodkado. To klavzulo je treba vstavljati v plačilne sezname od sedaj dalje vsak mesec. Od decembrskih prejemkov obračunajte odbitke normalno. Razliko na odbitkih, ki je nastala zaradi črtanja službenih dokladov v novembru, boste obračunali takrat, kadar bo zadeva priznanja službenih dokladov končno veljavno rešena. Tozadevna navodila, kakor tudi navodila za zaračunavanje službenih do-

klad ostalim uslužbenecem slede, čim dospel najnuj zaproseno pojasnilo od Generalne direktcije.

Zamenjava službenega mesta. Zamenja se službo vozopisca, turnus 12—24, drugi drag. razred, kilom., prometna doklada in za obleko, železniško stanovanje, vrt, vodovod, elektrika. Zamenjam to službo zaradi družinskih razmer za drugo postajno službo v Ljubljani, stanovanje ni pogoj. Kdor bi reflektiral na to službo, dobi naslov v Prometni zvezi.

Boj za petrolej

(Nadaljevanje.)

Inozemci kontrolirajo pet šestin rumunske petrol. produkcije. Na svetovnem trgu pomeni Rumunija v primeri z drugimi producenti petroleja malo. A inženjerji pričakujejo, da se bo produkcija podvojila, odkar vlada inozemskemu kapitalu ne nasprotuje več. Angleški kapital je skušal zavezati tudi tu ameriški naval s pogodbo v San Remu. Bojazen za rumunski petrolej pa je bila odveč, ker se Američani zanj ne interesirajo v toliki meri kot za Kolumbijo, Rusijo ali Mosul. Zato v deželi nemoteno vladata angleški in francoski kapital; prvi ima v rokah večino rumunske industrije sploh, tik za njim je francoski, za njim šele ameriški, domačega pa skoraj ni.

Mosul dokazuje, kako daleč gredo nasprotni sile v tekmovalstvu za pridobitev petrolejskih ležišč. Tu je zaenkrat dosegel Washington znaten uspeh, saj je bila od Angležev izsiljena soudeležba ameriškega kapitala. V pokrajini so imeli Angleži prej skoraj monopol na petrolej. Sedanja ureditev pomeni bržkone le začasen prisilen eksperiment sodelovanja angleških družb s Standard in je bil pač prvokrat dosežen rezultat, ki obeta sprožiti resnično politiko odprtih vrat, saj štirje veliki narodi ob enaki udeležbi složno delujejo na enem

teritoriju, kakor je zapisalo glasilo ameriške Standard.

Vitalen pomen te pokrajine pojasnjuje, zakaj je bila eden izmed vzrokov ribarij med Angleži in Nemci, ki so dovedle do svetovne vojne. Omenjati smo že, kako je angleška vlada tik pred izbruhom vojne odvzela mosulsko koncesijo ameriškem generalu Chestru in ustanovila turško petrolejsko družbo, pri kateri so imeli Nemci eno četrtino deleža.

Ko so bili l. 1926. Angleži od Turkov v Mosulu poraženi, po ponudbi Francozom podporo njihovih aspiracij na Sirijo in Mosul, če jim pomagajo. Spomladi l. 1917. so Angleži z napadom na Bagdad uspeli, a propad njihovega carističnega zaveznika jih je oviral, da bi mogli prodreti do Mosula. Nato je prišlo premirje. Kaj kmalu pa se je začel prepir med francoskimi in angleškimi zmagovalci zaradi določitve meje na vzhodu Sirije, kjer so vztrajali Francozi na delu Mosula, ki jim ga je sir Edward Grey na tistem obljubil. Januarja 1920 so se Angleži umaknili in nato aprila podpisali pogodbo s Francozi v San Remu. — Američani naj bi bili po tej pogodbi izključeni od petrolejskih ležišč v Mosulu, Francozi pa naj bi dobili četrtino deležev pri turški (angleški) petrolejski družbi, za kar so se obvezali napraviti cevi skozi Sirijo. Ameriška vlada je pošiljala v London ostre note

in označila to pogodbo kot kršitev pravic, ki si jih je pridobila v vojni tudi Amerika; tudi prepir med Francozi in Angleži se je znova začel.

Francozi so dolžili Angleže, da so ti vzpodbujali Turke k vpadu v Sirijo, da so podžigali arabskega emirja Feisala, da se je oklical za kralja Sirije in da so nahujskali arabske rodove na Libanonu k revoluciji. Francija je udušila vstajo in prisilila Feisala, da je zbežal v London. Proti Angliji je sklenila Francija oktobra 1921 pogodbo z Angoro in priznala Turkom njihove pravice do mosulskih ležišč. S tem je Francija raztrgala pogodbo iz San Rema. Kot protitudarec je Anglija oklicala Feisala za kralja Iraka in proglasila Mosul za del Feisalove države. Zatem ista prišla Francija in Anglija na idejo voditi medsebojno vojno s pomočjo drugih. Francija je l. 1922. sklenila s Turčijo zvezo proti Grčiji. Lloyd George pa je oskrbel kralja Konstantina z denarjem in municijo. Po nekaj mesecih so Turki Grčijo odločilno premagali in Konstantin je padel s prestola: Anglija je igro izgubila. Toda angleška diplomacija je potrpežljiva. Francija je hotela zasesti Porurje, za kar je rabila tiho podporo Angleže. Ceno za to podporo sta določili tako, da bo Francija na letošnji konferenci v Lausanne podpirala Anglijo proti Turkom. V pričakovanju konference so angleški oficirji novembra s Feisalovimi četami že

Strokovno gibanje drugod.

Največja organizacija trgovskih pomočnikov na svetu krščanska »Nemška zveza trgovskih pomočnikov« v Nemčiji zaznamuje v zadnjem letu nov porast. Število članov je doseglo število 400.000 v 1841 krajevnih organizacijah, od teh jih je 300 izven nemške države. Organizacija ima v Berlinu 27.000, v Hamburgu 15.000, v Leipzigu, Dresdenu, Münchenu, Hannoveru in Stuttgartu v vsakem po čez 5000 članov. Organizacija je v enem letu razdelila 796.000 mark za brezposelne člane, vspravlja za pravno varstvo priborila članom plače čez 3.000.000 mark, dohodkov je imela 14,5 milijonov mark (marka 13 Din). Za podporne fonde je plačevala čez 300.000 članov. Organizacija je imela v 4660 obratih 6315 obratnih zaupnikov, dočim je imela socialistična Afa zveza 4349, neutralci G. D. A. 2651, razni divjaki 1175, rumene organizacije je 103 in neorganiziranci 2148 zaupnikov.

Narodaj Del. koledarek I

zasedli Mosul. S francosko podporo so Angleži iznesli pogodbo, po kateri naj bi Turki zopet dali turški (angleški) petrolejski družbi staro (nemško) mosulsko koncesijo. Tedaj pa je izbruhnil med Francijo in Anglijo nov spor zaradi Porurja in tako so se mogli Turki osvoboditi iz mreže. Po nekaterih tajnih razgovorih s Francozi so zavrgli načrt pogodbe, se upirali angleškemu ultimatu in zapustili konferenco.

Ameriški admiral Chester, katerega so se Turki že prej v svojih sporih z Anglijo radi posluževali, je sedaj dobil od turške vlade koncesijo na 99 let za gradnjo železnice in vse pravice na rudniško bogastvo ozemlja, ki je bilo osporavano. Toda v posesti te pokrajine ni bila Turčija, ampak Anglija. Ameriška vlada ni dobila učinkovito podpirala admiral Chesterja, ker pač petrolejski kapital tega ni zahteval kajti ta je zahteval, da bo z mirnim potom doseženo udeležbo pri angleških družbah dobil večje profite kot pa tako. Zato je admiral propadel. Na drugi lausanski konferenci leta 1923. so se Turki prav tako uspešno upirali Angležem kot na prvi in dosegli odpravo kapitulacij in posest Dardanel in Bospora, Mosula pa Angliji niso pustili. Konferenca je sklenila, naj se obe državi naravnost med seboj pogodita, če pa na, bo mejo določila Društvo narodov.

(Nadaljevanje prih.)

Halo! Halo!

Vi žene in dekleta

dali ste se že udeležili
RADION
nagradne naloge za
50.000 dinarjev?

Ako tega še niste storili, zahtevajte takoj od Vašega trgovca brezplačne karte za sodelovanje in točne pogoje!

Nameščenci.

Tovariši iz OUDZ so si osnovali strokovni odsek »Zvezec« pod imenom »Zaupništvo nameščencev SUZORA« s predsednikom Baš Jožetom. Odsekov odbor bo imel nalogo skrbeti za strokovno izobrazbo članstva ter vršiti vse ostale dolžnosti in skrbeti za zadeve, ki spadajo v interesno sfero nameščencev soc. zavarovanja. — Organizacija gre v Celju svojo pot in njeni pripadniki se množijo, tako da se bo osnovala čimprej podružnica. Nasprotstev seveda ne manjka in tudi razočaranj ne manjka prijatelji. — V Ljubljani se osnuje »Zvezin« nameščenski pevski zbor. — Iz seji zveznega odbora: Odbor se zvesto trudi, da odbije vse zapreke, ki se stavijo organizaciji nasproti pri njenem razvoju in je storil glede izpolnitve organizacije več sklepov, ki bodo članstvu sporočeni in kateri naj pomorejo do čim večjega razmaha, vse v cilju: Izvesti močno, krščansko nameščensko organizacijo, ki bo edina naša opora v borbi za naše interese.

Gostilna ZADRUŽNA KLET v Ljubljani, Kongresni trg št. 2

toči izborna različna vina iz
raznih provenijenc po zmernih
cenah
Dobi se tudi prav dobra hrana
po nizki ceni

Za delavsko pravico.

TEČAJ JSZ V MARIBORU.

Otvoritveno predavanje na tečaju Jugoslovanske strokovne zveze v Mariboru, ki se je vršilo preteklo sredo, je pokazalo, da JSZ razume in se v polni meri zaveda svojega važnega poslanstva med delavstvom. Predavanje, katero je imel bogoslovni prof. Canjkar o temi: Današnji človek z religiozne in socialne perspektive je bilo izredno lepo obiskano. Njegovemu govoru so delavci sledili z velikim zanimanjem. Njegova izvajanja so bila programatičnega značaja, kajti jasno in odločno je zavzel stališče do zasebne lastnine, do Cerkve in posledic, ki vsled nepravilnega razumevanja nekaterih inteligentnih krogov v tem vprašanju nastopajo. Predavatelj je pokazal, da delavski stan ni sam kriv, ako odpada od Boga. Saj delavstvo išče evangelija in blagovesti, sreče in veselja, toda mesto tega dobiva samo bedo, trpljenje in krivico. Predavanje smatramo za tem bolj važno, ker je poudaril, da je danes zadnji čas, da katoličani naj-energičnejše z vzgledi dejanske delavnosti in zavzetosti posežejo v reševanje socialnih vprašanj. S tem bomo rešili tudi marsikak »problem« samj ob sebi. Povrniti se nazaj k praktičnemu krščanstvu, dati delu čas, to naj bo naše strem-ljenje v bodočnosti!

V našem Mariboru so slična predavanja zelo potrebna, kajti tudi med delavstvom mora priti spoznanje, da je samo s pozitivnim delom in sodelovanjem vseh mogoče graditi boljšo delavsko bodočnost. Vse do zadnjega časa so bile delavske množice od gotovih strani samo torišče demagogije, ni se pa delavstvu pomagalo, da bi znale legalnim potom boriti se za svoje pravice. — Tovariši! Brez vsakega posebnega obvestila prihajajte na predavanja, ki se bodo vršila

sedaj v zimskem času vsako sredo. Agitirajte med prijatelji, da bo udeležba čim številnejša!

Doma in po svetu.

Dr. Krekov grob je bil na praznike kar osamljen. Samo cvetlice njegovih sorodnikov in venec Jugoslovanske strokovne zveze so ga krasile. Nagrobni spomenik je dovolj velik in bi bilo še prostora za cvetje. Ali so že tako pozabili na velikega Kreka...

Tečaj za mariborsko delavstvo. Vse mlajše člane naše organizacije, kakor tudi Krekove mladine opozarjamo, da smo v petek dne 31. oktobra otvorili tečaj za delavske voditelje in zaupnike. Tečaj se vrši vsako sredo od pol 8 do 9 zvečer na Koroški cesti 1. Na tečaju se bo teoretično in praktično obravnavala socialna zakonodaja, governištvo, pomen in namen strokovne organizacije i. t. d. Vsi, kateri se zanimajo za sodobne socialne probleme, iskreno vabljeni.

Knjižnica Delavske zbornice v Ljubljani je odprta odslej dopoldne od 10 do 12, zvečer pa od 17 do 20, kar naj p. n. obiskovalci blagohotno upoštevajo. — Vodstvo knjižnice.

Novi obrtni zakon bo vseboval veliko določb, ki bodo važne za rešitev delavskih vprašanj po obrtih. Več določb, ki so jih sedaj vsebovali posamezni zakoni, o ureditvi delovnega razmerja, bo v tem novem zakonu. Sedaj je zakon pregledala posebna komisija, kjer je bilo tudi nekaj zastopnikov Delavskih zbornic. Sedaj pride zakon pred zakonodajni svet.

Ministri v Karlovcu. Preteklo nedeljo so bili v Karlovcu ministri dr. Maksimovič, dr. Svegel, dr. Šibenik, Demetrovič in ing. Serbec, kjer so imeli zborovanja, ki so dobro uspela. Posamezni ministri so pojasnili delo vlade. V kratkem se bo vršilo tako zborovanje tudi v Ljubljani.

Osmo obletnico fašizma so svečano proslavili 28. oktobra po vsej Italiji. Danes prinašamo podlistek, ki popisuje, kako se je izvršil prevzem oblasti po fašizmu v Italiji.

Volivni boj v Avstriji je eden najvažnejših zadnjih let. Avstrija stoji brez dvoma pred odločilnimi dnevi — nacionalistični Heimwehr in pa socialistični Schutzbund. Shodi preteklo nedeljo so bili po vsej državi zelo burni. Heimwehrovski notranji minister je na nedeljskem shodu izgovoril važne besede: Naj izpadejo volitve kakor hočejo, mi smo sedaj v vladi in si vajeti ne bomo več pustili vzeti iz rok. Volivni izidi niso ravno merodajni za našo moč. Brez dvoma bo prišel čas, ko bodo vlado sestavili samo heimwehrovski ministri. Mi hočemo 100 odstotno rešitev: heimwehrovsko državo!

Avstrijski škofje so izdali pastirski list, kjer opozarjajo na nevarnost komunizma in poganskega nacionalizma avstrijskih fašistov. Pozivajo vernike, da pri volitvah glasujejo samo za stranke, ki delajo resnično na kršč. temelju.

Na francosko-italijanski meji grade Francozi nove utrdbe, vse dosedanje pa so popravili. Za zgraditev novih utrdb je vlada dovolila znesek 27 milijonov frankov.

Sovjetski delavci v Evropi. »Hrvatska Straža« prinaša notico, da je koncem oktobra odploval iz Leningrada na ladji »Adžarija« 300 sovjetskih delavcev iz vseh tovarn sovjetske republike, ki so se odlikovali s svojim intenzivnim delom za prosep ruskega gospodarstva. Potovanje so priredili delavcem kot nagrado za njih poseben trud. Obiskali bodo Hamburg, Neapolj in Carigrad.

Socialna literatura. Sekretariat delavskih zbornic v Belgradu je izdal knjigo »Zbirka konvencija mednarodnog biroa rada.«

Borza dela.

Ljubljana. Delo je na razpolago: 15 čevljarjem, 2 hlapcema, 9 krojačem, 5 navadnim delavcem, 1 kamnoseku, 2 zidarjema, 2 monterjema, 1 lesostrugarju, 2 kleparjema, 1 vrtnarju, 1 sedlarju, 1 žagarju, 2 tesarjema, 2 kmečkima deklama, 5 služkinjam za izven, 2 služkinjama, zmožnima kuhe, 1 varuhinji otrok, siroti, 1 sobarici in varuhinji otrok, 1 pletilji, 1 pletilji-vajenki, 1 frizerki-vajenki.

Maribor. Delo je na razpolago: 12 hlapcem, 20 viničarjem, majarjem, šafarjem, 4 pastirjem, 1 žagarju, 1 mizarju, 4 krojačem, 10 čevljarjem, 4 zidarjem, 1 mlinarju, 1 fotografu, 1 kuharju, 4 pom. delavcem, 1 slugi, 1 bolniškemu strežniku; vajencem: mizarske, čevlarske, kovaške, pekovske in natakarske obrti; 10 kuharicam, 28 služkinjam, 5 sobaricam, 2 varuškam, 2 vzgojiteljicama, 1 kuharici za podoficirsko menažo, 2 plačilnima natakaricama, 1 podnatakarici, 3 servirkam, 1 blagajničarki v restavraciji, 2 hotelskima sobaricama, 3 strojnimi pletilkam, 3 šiviljam za pletenine, 1 šivilji za obleke, 2 šiviljama za perilo, 5 mladim tovarniškimi delavkam, 2 postrežnicama, 1 trgovski vajenki, 1 šiviljski vajenki, 1 kuharici za dijaški dom.

Krekova mladina.

Celje. Krekova družina vprizori žalogrivo v 5 dej. »Prababica« v nedeljo 9. novembra ob pol 4 pop. v dvorani Ljudske posojilnice. Vabimo!

Zagorje. Občiz bor Krekove družine se bo vršil prihodnjo nedeljo 16. novembra ob 8 popoldne v Zadrudnem domu v Zagorju. Vse člane in prijatelje vabimo k udeležbi. Zivi!

Čitaj „Delavsko Pravico“!

Član konzumne zadruga je sam svoj trgovec. On kupuje in prodaja sam, po izvoljenem načelstvu.

Zato je njegov tudi dobiček! Član konzuma, ki ne nabavlja svojih potrebščin pri konzumni zadrugi **odškoduje torej sebe in sočlane!** Vabimo posebno na veliko izbiro zimske manufakture na Kongresnem trgu šte. 2 v Ljubljani.

Pierre l' Ermite:

Kako sem ubila svojega otroka

Dominik jo poljubi, ona pa mu ne vrne poljuba. Šele čez nekaj časa se ozre nanj:

»Kako pa kaj župnik Firmin?«

Dominik je molčal. Med sinom in materjo je nastal strašno mučen molk, a nobeden se ni mogel niti ni hotel opravičiti, da bi bil česa kriv.

Nenadoma se Dominik sesede na stol in solze ga oblijejo... Mati se obrne k zidu...

V sobo vstopi nekdanja Dominikova dojlja, ki je prinesla neko zdravilo. Brez vsake besede postavi skledico na mizo in hoče oditi, Dominik pa plane za njo:

Povejte mi vendar, kaj je prav za prav mami!«

»Tako, vi izprašujete! Vi!« mu odvrne dobrodušna dojlja, ki se je komaj premagovala, da ni pokazala svoje ogorčenosti. Prekrižala je roke in postrani motrila mladeniča, ki ga je poznala, kar je prišel na svet. »Ali mislite, da more delati Bogu po volji sin, ki tako žalosti svojo ubogo mater?«

Prazno je vse njegovo delo in trud, če bi tudi ves božji dan presedel v cerkvi!... Čestitam vam, gospod Dominik, čestitam, prav zares!«

Nato vstopi ujec, ki se drži samozavestno, kakor da bi bil on gospodar v hiši.

»No, lepo delaš, lepo!« se porogljivo nasmehne Dominiku. »Kar tako naprej, pa boš še daleč prišel!«

»Ujec, midva morava poravnati še neke stare račune! Zakaj ste prestrezali moja pisma?«

Ujec skomigne z rameni in se obrne skozi vrata.

Kmalu za tem pride zdravnik. Pregledal je,

kako gospe Yholdyjevi bije žila in kako ji kroži kri ter napisal recept. Pri odhodu pomigne Dominiku, naj gre z njim v salon.

»Najbrže vam je že znano — ali pa ne — začne zdravnik prav resno, »da ima vaša gospa mati zelo razbite živce; zato vas prosim, če jo v resnici ljubite, bodite obzirni do nje! Drugim sem že prej naročil, naj imajo skrb na njo... Bog ne da, da bi se hotel vtikati v vaše osebne zadeve in načrte, to ni moja stvar! Pač pa je moja dolžnost, da vam govorim kot zdravnik in kot stari prijatelj vaše družine. Najprej vas prosim, da svoji materi kolikor mogoče malo ugovarjate; potem pa, in to zlasti, če ji mislite odkriti kaj nepričakovane, kar bi jo posebno zadelo, odložite, če le morete, na poznejši čas! To zahteva že samo človekoljubje, kaj pa šele ljubezen, ki so jo dolžni otroci svojim staršem. Že zdaj je silno razdražljiva, taka stvar pa jo lahko docela stre in uniči!... Upam, da me razumete, da vam tega ne pripovedujem zaradi samega sebe. Sedaj pa dobro premislite in storite, kakor se vam zdi najbolj prav!«

Tako je govoril izkušeni zdravnik, h kateremu so hodili Yholdyjevi, ko Dominika še na svetu ni bilo. Njegove resne in tehtne besede so mladeniča močno vznemirile.

Zdravnik se poslovil, Dominik pa se vrne k materi in molče sede na postelj k njenim nogam. Tedaj mati odpre oči in mu počasi — kakor proti svoji volji — poda desnico.

Dominik jo stisne nekoliko v zadregi.

»Zakaj si me tako užalostil?«

»Mama, nisem vas hotel... toda drugače ni bilo mogoče!«

»Zakaj ne?«

»Ne morem vam povedati!«

»Kaj neki skriváš pred svojo materjo? Osemnajst let imaš že, pa si še vedno takšen!«

Iznova nastane dolg, mučen molk.

»Poslušaj!« se oglasi mati, »zdravnik mi nikakor ne dovoli, da bi čez zimo ostala v Parizu, ampak zahteva, da moram — in sicer takoj — v kakšno južno deželo, kjer je dosti solnca in toplega, zdravega zraka. Glej, sredi novembra smo že in vsak dan me izprašuje, kdaj nameravam odpotovati. Ali bom morala res sama na pot?«

»Mama, dovolite mi neko vprašanje, preden vam odgovorim.«

»Govori!«

»Samo, če se ne boste ujezili?«

»Nikar tega vedno ne omenjaj!« trudno odmahne mati.

»Čujte torej: ali Presvesovi ne pojdejo z vami?«

»Ne. Čez zimo mislijo ostati v Chaiseskem gozdu.«

S tem je bil glavni ugovor rešen. A tudi drugi niso bili nič manj važni. Dominik je vedel, da bo moral zapustiti svoja društva in ljubljene patronaž in se ločiti od župnika, ki je toliko pričakoval od njega... In nazadnje — kar pa ni zadnje — bo mogel radi tega potovanja najmanj leto pozneje vstopiti v semenišče!

»Poslušaj me, Dominik!« je mati še vedno upirala vanj svoje oči, »govoriva odkrito... Dobro so mi znani vsi tvoji načrti, ki mi parajo srce; vendar sem mnenja, da teh par tednov tudi ne boš ničesar zamudil... Ko boš odšel tja kaj — oh, strahotna misel — boš zame mrtev, zavil v mrtvaškočrtn in ogaben talar... Toda sedaj še nisi tam, zato bi te morebiti smela prositi zadnje usluge, zadnje milosti; kajti, kakor vse kaže, moram sedaj tako govoriti s svojim sinom... Pa naj bo, ponižam se pred teboj in te prosim: pojdi z menoj vsaj te tri zimske mesece, da ne bom sama v daljnem, tujem svetu... Potem pa te ne bom nikdar več ničesar prosila, nikdar več!...«

Dominik molči.